

Türk Tıp Tarihi Arkivi

Cilt 4. No. 13. 1939

ŞANİ ZADE ATAULLAH
ELKİTABÜL HAMİS Fİ ZİKRİL EDVİYE

الكتاب الخامس في ذكر الادويه

II

لشانی زاده محمد عطاالله الطیب

ماچرونه ماسرون اسچریلنوم هلیوزلینوم اسدرنیون اسپرنیون (28)

الماهی İmparatoryayı berridir yani bir nebatı müstemirredir ki kerefs nevindendir ve yaprakları kerefs yapraklarına müşabih, lâkin büyük ve baharî ve magdanoz taamına benzer taamludurlar. Sakları üç dört karış kadar yükselirler ve dallar verirler ve tepelerinde şemsiye tarzında müctemi ve ufacak ve çepçevre beşer beyaz varaklardan ibaret çiçekler açar ve sonra ikişer ikişer ve büyücek ve müdevversi ve siyah, acı tohumları hasıl olurlar. Kökü orta boylu ve kalın ve beyazdır. Bu nebat gölgelik ve sulak ve kayalık ve denize yakın yerlerde biter. : الاقسام المستعملة : kökü ve yaprakları ve ekseriya tohumları kullanılır. طريق الاستعمال matbuh ve nuku olunur. الخواص muvakkız ve muhaddiş ve müfettihtir. استعمال füturdan olan bevlın ve hayzın ihtibasında ve kuluncu rebhide kullanılır. مقدار الاستعمال yarım dirhemden bir dirheme kadar 80 dirhem suda nuku ya matbuh olunur.

29) اشمیلاچه Çadır çiçeği nevindendir. Anınla böylece tarif olunur.

30) بلیطو بیلک بلینوم بقله یمانیه اشتیر

الماهی Bir maruf nebatı seneviyedir ki evvelâ iki nevi vardır. Birine ak eştir ve öbürüne kırmızı eştir derler. Ve bunların birbirinin kebir ve sagir neveleri vardır. Kebirleri dörder karış ve sagirleri birer karış kadar yükselirler ve cümlesi sebze makulesindendirler. Lâkin taamları ve gıdaiyetleri güzel olmadıklarından agniya itibar

BİZDE İLK SERİRİYATI CİLDİYE VE EFRENCİYE KİLİNİĞİ İÇİN BİR VESİKA

Dr. A. SÜHEYL ÜNVER

Tıb Tarihi Enistütüsü müzesesi yeni vesaik arasında Tıbbiyenin genç ve gayretli Cildiye ve Efrenciye muallimi sanisi Doktor Hüseyin Halkinin bir istidasına tesadüf ettik. Bu istida 9 temmuz 1308 (1892) de umum mekâtibi askeriye nezaretine yazılmıştır. Burada aynen böyle yazılıdır.

— Frengi illeti müthişesinin gerek sirayet ve sür'ati intişarı ve gerek bazı vilâyatı şahanede hemen müsteveli denecek bir surette hükümferma bulunması illeti mezkûrenin memaliki şahanede yegâne mahalli tahsili olan mektebi tıbbiyei şahane seririyatı cildiye ve efrenciyesinin ehemmiyeti mahsusasını fevkalâde bir dereceye isâl ettiğine ve sayei şahanede seririyatı dahiliye ve hariciye için mektepte müceddeden barakalar inşa olunmakta bulunmasına binaen şu sırada seririyatı

cildiye ve eferenciye için dahi bir ameliyathane bir hamam odası ve bir dershaneyi ve otuz yataklı bir koğuşu müstemil olmak üzere bir seririyat barakası yapılmasına müsaadei aliyyei daveri efhamilerinin bidiriğ ve sezavar buyurulması babında....

Tıbbiyemizin bu genç ve fa'al cildiye hocasının (1) 1892 de seririyatı cildiye ve efrenciye inşası için hissettiği ihtiyacı ait olduğu makama bildirmesi hakkındaki bu vesikanın değeri vardır. 1862 de doğup 32 yaşında genç yaşında 1894 de vefat ederek bu genç cildiyeçi âlimimizin 25 ağustos 1892 senesinde vefatından iki sene evvel iştirak ettiği Viyana efrenci illetler kongresinde Türk tababetinin yüzünü güldürecek tebliğleri vardır ve orada ilk evvel cüzzamhanenin Türkler tarafından yapıldığını ve Avrupahların bunu taklit ile müesseseler yapmasını tavsiye etmiştir. Bu tebliğinden sonra bu genç âlim kongre muhitinde çok takdir olunmuştur. İşte bu kongre intibahlarını 19 şubat 1892 tarihli Sabah gazetesinde neşretmiştir. Kendisi Türkçe tıbbî ve sıhhî bir çok ufak ve büyük kitap ve risaleler yazmıştır. Bu zatin istidasından şunları öğreniyoruz. 1892 de Frenginin bazı Osmanlı Vilâyetlerinde müstevli bir hal alması ve o tarihlerde ufak bile olsa seririyatı cildiye ve efrenciyeinin bulunması ve diğer dahiliye ve hariciye seriyatlarının yapılmakta bulunmasıdır. Kendi servisini o zaman tekemmül ettirmek için uğraşmıştır. İstidanın tarihinden bunu Avrupa seyahatından evvel itibar edebiliriz.